

KUZMANOVIĆ ZORAN

AUTOPORTRETI

Centar savremene umjetnosti Crne Gore

Eksperiment

Sva lica Zorana Kuzmanovića

Prikaz ljudske figure u kome se mogu prepoznati obilježja portreta ili autoportreta, jedan je od najreprezentativnijih i najstarijih motiva u likovnoj umjetnosti. Kao žanr u umjetnosti proteže se već više vijekova i različito je tretiran kroz različita istorijska i stilska razdoblja, sve do danas.

Viđenje i način tretiranja, predstavljanja samog sebe ili kako nas drugi vide, samo je jedan od beskonačno različitih pristupa portretu i autoportretu. Sa druge strane, glorifikovanje ili idealizovanje portretisanog, njegovo kritikovanje ili karikiranje, naglašavanje emocionalnog stanja, težnja ka što većoj sličnosti i prepoznatljivosti ili rješavanje likovnih pitanja, tek su neki od aspekata koji se tematizuju kroz portret. Pristup i predstavljanje portreta uglavnom je bilo uslovljeno vremenom i društvenim kontekstom u kojem je nastajalo.

Danas, savremeni autoportret, kao oblik preispitivanja umjetnika o vlastitom identitetu, kao sveukupni doživljaj koji pojedinac ima o sebi u onom tradicionalnom obliku razumijevanja uopšte nije moguć. Savremena teorija umjetnosti pojam portreta i autoportreta tretira na nov način, uvodeći nova gledišta, kojima ispituje pitanje identiteta

i odnosa umjetnika i društva, baveći se simboličkom analizom društvene stvarnosti.

Zoran Kuzmanović pripada onoj grupi vajara kojima portret, kao tema ili motiv, služi da materijalizuje inspirativna stanja kroz sopstveni likovni govor, obrađujući ga na nov način, savremenim skulptorskim postupkom, očitujući veliku kreativnu energiju i snažan temperament. Iako u svojoj vajarskoj interpretaciji autoportreta polazi od naizgled klasične skulpture, procesom preoblikovanja, transformacije skulptorskog materijala, gabaritnim dimenzijama, sugerije činjenicu da verizam nije njegova tendencija, već namjera da se ovom motivu da drugačiji kontekst i svakako da se pruži mogućnost posmatraču da na osnovu sopstvenog iskustva komunicira sa njihovim novokreiranim misaonim, vizuelnim i emotivnim sadržajem, pružajući nam bezbroj mogućnosti za njihovo iščitavanje.

Kao izraziti predstavnik savremenog pojma skulpture, procesom transformacije, preoblikovanjem i eksperimentisanjem, Zoran nam omogućava da ove skulpture - objekte čitamo i kao metafore otpora i otklona od tradicionalnog razumijevanja skulpture, pa ona u njegovom tumačenju postaje i oblik, i materijal, kao i sam prostor u kome ona funkcioniše kao integralna ambijentalna cjelina, u kojoj jednaku važnost imaju i skulpture, i prostori i međuprostori.

Izazovnost teme ljudske glave, t.j. lica reflektuje se i u izložbi pod nazivom "Autoportreti", kojom Zoran, nastavlja tradiciju razrade motiva autoportreta, kao "Pojma o sebi", stavljajući akcenat na simboličko značenje, podstičući nas na slojevito razmišljanje. Postavku izložbe čine prostorne instalacije, samostalne skulpture i crteži, koje su dio istraživačkog ciklusa "Glave" i "Reljefi glava", kojima on interveniše u izlagačkom ambijentu i eksterijeru Dvorca Petrovića u Podgorici. Prvi susret sa Zoranovom izložbom, posjetilac doživljava sa skulpturom "Balkanac", postavljenoj

u eksterijeru ispred Dvorca, koja je ujedno i uvod u priču koju nam autor prezentuje preko svojih radova u samom prostoru galerije

Kao i u ranijim opusima, predmet umjetnikovog istraživanja i ovog puta je slojeviti svijet asocijativnih ljudskih glava, uvećanih, naglašanih dimenzija, svedenih na znak, kojima otkriva svoj unutrašnji, intimni svijet. Igrom forme, volumena, praznina, punoće i neprekidnih ritmova, motiv lica bez crta, svedene jednostavne forme, koji nosi u sebi prizvuk antičkog i arhaičnog, u savremenom tumačenju, razvija u niz varijacija, dajući im uvijek drugačije značenje. Njegova glava nije portret kao u klasičnoj skulpturi, već apstraktna forma svedena na znak i simbol.

Umjetnik konstruiše ljudsko lice bez karaktera, u vidu zaokružene siluete, uglavnom iz profila, i izvodi ga tankom linijom u metalu, stvarajući jednostavne forme puno – praznih geometrijskih oblika. Glave nemaju lica, već je njihovo lice odraz sjenki koje su tu zahvaljujući interakciji oboda na kojima bi trebalo da stoji „površina lica“ i šupljine koja je otvorena, sa posebnim akcentom na oko, nos i usta. Forme su često načinjene od nekoliko sastavnih dijelova i spajane šrafovim, tegovima i sajlama, koji se po jedinstvenoj logici sklapaju i sjedinjuju u novu cjelinu, što se najbolje očituje u instalaciji “Glava 1”, koja je ujedno i glavni objekat izložbe u Dvorcu Petrovića.

Ipak, najveću pažnju privlače šupljine koje bi trebalo da predstavljaju oči, jer one prepoznaju čovjeka onakvog kakav on uistinu jeste, što naročito akcentuje skulptura “Sjećanje” koja je rađena po predlošku same autorove glave. Skulptura velikih dimenzija poziva posmatrača da na klupi koja je sastavni dio objekta-skulpture sagleda stvarnost i prizove sopstvena sjećanja i doživljaje. Imati oči, zapravo znači vidjeti pravu istinu, zakopanu duboko ispod raznih maski straha i suzdržanosti, pa su tako i ovi likovi okrenuti sebi i svom unutrašnjem oku, svojem unutrašnjem preispitivanju, odajući utisak pasivnosti i usamljenosti.

Umjetnik je ove objekte - skulpture i reljefe načinio od aluminijuma, ali i od kombinovanih materijala - stakla, epoksidnih smola, sajli, čelika i bronz, koji gotovo savršeno korespondiraju sa zadatim prostorom. Osmišljeno odabran materijal u kojem su skulpture realizovane pot

puno je u funkciji umjetnikove ideje. Ipak, čini se da aluminijum zauzima posebno mjesto. Iako ovaj metal po svojoj strukturi ima hladan prizvuk, umjetnik dobro poznaje tehničke mogućnosti njegove obrade i slobodno se upušta u istraživački i eksperimentalni postupak. Kao rezultat, on uspijeva da aluminijumu da potpuno drugačiju dimenziju, patiniranjem u žuto zelenim tonovima, tako da on počinje da odašilje toplu energiju.

Serijske radove “Autoportreti” u Dvorcu Petrovića, ispoljavaju pravu esenciju psihologije samog portreta, kao shvatanja ličnog, subjektivnog, autonomnog, i ujedno nas pozivaju da se i sami uvjerimo i steknemo lične doživljaje, ulazeći u komunikaciju sa samim njegovim djelom.

Maja Dedić